

אומנים

שיחות, דרשות ומאמרים למגידי שיעור, ולכל דורש ברבים

גליון מס' 116

ערוך מתוך שיעורי לב ארי - ב"ב

שבת וישב - תשפ"ד

עניין של חינוך

במהותו של חג החנוכה!

כל עניינו של חג החנוכה הוא חג של הלל והודאה. ואומנם את עניין ההודאה לה' על חסדיו לאבותינו מצינו גם בשאר מצוות, וכמו במצות זכירת מעשה המן (ראה דברים ח, ב-ג) שנצטוונו לזכור את החסדים שעשה ה' יתברך עימנו בצאתנו ממצרים. (וראה בשערי תשובה לרבינו יונה שער שלישי אות יז). אולם מצווה זו של חג החנוכה יש בה דגש מיוחד, שלא יהיה בה רק מעשה הודאה לבד, אלא שאיכות ההודאה כאן צריכה להיעשות בפרסום, והוא עניין הפרסומי ניסא, שמחוייבים אנו לפרסם בכל מקום את עניין נס החנוכה. וכדי להסביר את עניין הפרסומי ניסא נקדים להביא את דברי הרמב"ן (שמות יג, טו) שייסד לנו את יסוד חיוב האדם בהודאה לה', וז"ל: כוונת כל המצוות שנאמין באלוקינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין א-ל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלוקו שבראו. וכוונת רוממות הקול בתפילות וכוונת בתי הכנסיות וזכות תפילת הרבים, זהו שיהיה לבני אדם מקום שיתקבצו ויודו לא-ל שבראם והמציאם, ויפרסמו זה, ויאמרו לפניו - בריותיך אנחנו. עכ"ל. למדנו מדברי הרמב"ן שיש עניין בפרסום ההודאה, ובכך שתעשה הודאה ברבים, ושזה עניין קיבוץ הקהל בבתי כנסיות, ותפילת הרבים ורוממות הקול בתפילה, שעל ידי כל אלו נעשית ההודאה חשובה יותר. ועל פי זה יש לומר שזהו כל עניין פרסום הנס שאנו נוהגים בחג זה, שאנו מחפשים להאדיר את שמו יתברך בכל העולם ככל האפשר, שכפי ריבוי הידיעה בניסי ה' לנו, כך ההודאה לה' יתברך נעשית מפוארת וחשובה יותר, שאינו דומה ההודאה הנעשית בסתר ליחיד, להודאה הנעשית ברבים. ויתירה מזו, ייתכן שהודאה והלל הנעשים שלא בפרסום, חסר בהם את עצם "ההודאה", אחר שלא נעשה בידיעת הרבים, ואין ההודאה שלימה. (מתוך ילקוט יוסף, חנוכה - מבוא)

בברכת שבת שלום

מערכת שיעורי לב ארי

פְּנִינִים מִשְׁלַחַן מַלְכִים

ימי החנוכה הם ימי שמחה והודיה על הניסים, נס הניצחון במלחמה ונס פך השמן. נוסח התפילה בחנוכה: "על הניסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה". ההבנה הפשוטה היא שכיוון שבימי כסלו היו ניסים גדולים, לכן קבעו עליהם זמן שמחה, הלל והודאה לה' יתברך. אכן, יש המתעוררים לשאול כיצד מבינים את נוסח התפילה "בימים ההם בזמן הזה". איך בזמן הזה, בימים שאנו חיים בהם, רואים ניסים? שממנו נוכל ללמוד נקודה נוספת בהנהגת השי"ת. סיפר יהודי, כיום (בזמן מסירת השיחה) בעל מאפייה בניו יורק, שבשנות המלחמה באירופה נותר עם אחותו הצעירה בבונקר בגטו. כל משפחתם נהרגה, והוא הרגיש אחריות בשמירה על האחות. יום אחד הוא יצא מהבונקר לחפש אוכל, וכשחזר לא מצא את אחותו. אנשים סיפרו לו שבא שוטר מהגסטפו ולקח אותה למטה המשטרה. הוא רץ כמטורף אל תוך לוע הארי וזעק: "תחזירו לי את אחותי, תחזירו לי את אחותי!" הסדיסטים נהנו מצעקותיו וצחקו עליו. באותו זמן ממש ירד במדרגות הבניין קצין עטור במדליות ושאל בכעס: "מה הן הצעקות כאן?" השוטרים ענו לו: "הגיע לכאן זייד אחד שרוצה שנחזיר לו את אחותו". הקצין פנה אל הבחור באכזריות ואמר לו: "את אחותך תקבל בחזרה כשיצמחו לך שערות בכף היד, ועד אז כולכם תמותו, יהודים מלוכלכים". פשט הנער את כף ידו והראה לעיניו הנדהמות של הנאצי את כף היד והיא מלאה בשערות. הקצין נבהל מהמראה וזעק: "בן השטן, קח מהר את אחותך ותברח מכאן, לפני שאהרוג את שניכם!" הם ברחו מן המקום וחיים עד היום הזה (בזמן מסירת השיחה). סיפור ה"נס" הוא שבהיותו ילד נכוה קשות בידו, והרופאים השתילו לו עור חדש בכף היד. העור נלקח ממקום בגוף המצמיח שיער, וכך נתמלאה ידו בשערות. וכי השלמת הסבר הדברים מקלקלת את הנס?! אנו מצפים לנס שיקרה לפי הזמנה ובאותו רגע ממש, אבל כשהשי"ת מקדים רפואה למכה ומכין את ההצלה עשר שנים קודם המעשה, וכי אין בזה נס גמור? לדעתי כשהנס נסתר בתוך מאורעות החיים זהו נס גדול יותר. אכן, עבודתנו ותפקידנו לפתח את הכלים כדי לקלוט את מעשי השי"ת, לחדד את השכל והרגש כדי להבין את הניסים והנפלאות שבכל יום, ערב ובוקר וצהריים. חנוכה – חינוך לקלוט את השפעת הנס ימי החנוכה הם ימים המסוגלים לראות ולהבין את הניסים. ה"זמן הזה" שבחנוכה, מהותו החינוכי. אין די שהניסים מתרחשים, אלא שאנו לומדים מושפעים מהם. כשאב ובנו עומדים בתפילה, כלפי האב זוהי מצות תפילה, אך כלפי הבן הקטן לא שייכת כעת מצות תפילה. עבור הבן משמשת תפילת אביו כאפשרות של חינוך. הוא רואה וקולט, מסתכל ומתבונן בצורת התפילה של המבוגר, ומושפע ממנה בעומק נשמתו. כל פעולה של חינוך בונה נדבך נוסף במבנה אישיותו של החניך. כך מתעצבת דמותו של הקטן, כך הוא גדל, משתנה ונבנה. ההכנה הרוחנית של החשמונאים "בימים ההם" הייתה שהם היו מסוגלים ומוכנים להתחנך מהניסים. כאשר מצד האדם ישנו כלי הקליטה וההשפעה, הקב"ה מראה לו את ניסיו ונפלאותיו. כשנמצאים במדרגה רוחנית שמוכנה להבין את משמעות הניסים, להתחנך מהם ולשנות מחמתם את צורת ההתנהגות, אז יש עניין ותועלת בגילוי הנס וזוכים לראותו בחוש. החינוך של חנוכה הוא שהקב"ה הוא בעל הכוחות כולם בבריאה, הוא בעל הברייה, הוא עשה, עושה ויעשה את כל המתרחש בעולם, בין בטבע ובין בנס, בין בגלוי ובין בנסתר ו"אין עוד מלבדו". (שיחות מורנו הגאון רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל)

מעשה שהיה...

תפילת אם! ספורים על רבנו הגאון רבי יצחק הוטנר זיע"א

הילולא דצדיקייא

**הילולת רבנו
הגאון רבי
יצחק הוטנר
בעל 'הפחד
יצחק' זצ"ל
זיע"א**

הרב יצחק הוטנר זצ"ל הידוע בשם הפחד יצחק: נולד בוורשה בשנת ה'תרטס"ה לאביו רבי חיים יואל זצ"ל. בצעירותו למד בישיבת סלובודקה שבעיר קובנה בליטא. כבר שם הוכר כיעילוי ונשלח לחזק את הישיבה אשר הוקמה בארץ ישראל בעיר חברון. בעקבות הטבח בחברון ומאורעות תרפ"ט חזר לוורשה. בשנת ה'תרצ"ה חזר לישראל ולאחר שנה נוספת עבר להתגורר בברוקלין שבניו יורק. בשנת ה'תרצ"ח בהיותו כבן 32 ייסד את ישיבת 'רבנו חיים ברלין'. הוא שילב בישיבה מוטיבים חסידיים וליטאיים, נהג לשלב דרשה לימודית ועמקנית בטיש חסידי ושירה. בשנת ה'תש"א הקים ישיבה נוספת לצעירים בוגרי תיכון, אשר הצטרפו אליה מאות תלמידים. הרביץ תורה קרוב ליובל שנים. העמיד דורות של תלמידים. היה להם לאב. נלב"ע ב-כ"י כסליו ה'תשמ"א, חי ופעל 75- שנים. ציונו בהר הזיתים. מספריו: •פחד יצחק- סדרת ספרים המשלבת דרוש ורעיונות הגותיים בסגנונו של המהר"ל מפראג •תורת הנזיר- על מסכת נזיר •בלבבי משכן אבנה- שיר . ת.נ.צ.ב.ה. וזכותו העצומה תגן עלינו אמן.

בין העירות, ברחבי פולין הגדולה, סובב רוכל עני ומוכר מיני סדקיות: חיטים, מחטים, בדים מעטים, מספריים ושאר חפצי תפירה ומיני סדקיות הדרושים בכל בית. כל השבוע הסתובב רבי חיים יואל הרוכל בין הכפרים ורק לשבתות חזר הביתה, למשפחתו האהובה. עני ובודד הוא הרוכל. במקומו כל השבוע מסתובב הוא בין גוים. בגדיו פשוטים ובלויים, מתפרנס הוא בקשי ובדחק. אך בשבתות- אין עשיר ומאשר ממנו! ביום שישי בצהריים, כשנגיע הוא הביתה וכסף דל בכיסו, מקבלת אותו אשתו הצדיקה במאור פנים. רצה היא לחנות, קונה בפרוטות שהביא מצרכי מזון בסיסיים ומכינה מהם מעדני מלכים. ובינתיים, מנקה הרוכל את עצמו מכל הזממה, שדבקה בו בזמן שהסתובב בין הגוים, משליך לפנה את שק הרוכלים אשר לו-לפחות ליממה זו, והופך להיות רבי חיים יואל! ואז הוא נוטל בידו הגדולה את ידו של יצחק, בנו היקר והמחונן ויוצא אתו לבית הכנסת, להתכונן לקראת שבת המלכה. הרבה נחת מסב הילד יצחק לאבא. בדיוק לבן כזה התפלל הרוכל, ורק למענו עמל הוא כל ימות השבוע. וכשהנער יצחק הולך לישון, יושבת אמא המסורה לאור מנורת הנפט ומתקנת את בגדיו. עוד מעט מגיע החורף, ואין לו מעיל. אמא מוציאה סוּדָר ישן. היא כבר תסתדר בלעדיו. אבל שחט וחלילה שלבנה יצחק לא יהיה קר! אם חלילה יהיה לו קר, הוא לא יוכל, חלילה, ללמד היטב, ואמא מעדיפה שגלה יהיה סוּדָר פחות מחמם- העקר שהילד הקטן שגלה יצליח ללמד היטב. יום אחד, כשהגיע הנער יצחק בצהריים הביתה מהחדר, ראה על השלחן חבילה פתוחה, ומפנה מציץ בגד פרחוני. "מה זה, אמא?" שאל. "היום כשהיית בחדר", ספרה אמא, "נמסר מאבא חבילה בשבילנו. בחבילה הזה מכתב וגם שמלה חדשה בשבילי". אמא הביטה בבנה ואמרה: "הכל כדאי שתלמד תורה ותהיה תלמיד חכם!". "אמא", שאל הנער, "מתי תחדשי את השמלה החדשה?". "יצחק שלי", שאלה לפתע אמא: "איזו מסכת אתה לומד עכשו בחדר?"- "מסכת בבא קמא", ענה ואינו מבין, מה קשורה המסכת לשמלה החדשה. "ומתי תעשו, בעזרת ה' סיים?", שאלה אמא, "בעזרת ה', בעוד חדש נסיים את המסכת", ענה. "בעוד חדש, אם ירצה ה', ביום שתעשה סיים מסכת, אני אהיה כל כך שמחה - ואז אני אחדש את השמלה!" אמרה אמא, כשעיניה נוצצות מאשר. באותו יום נכסף היא לא תשמח על השמלה היפה, שבעלה שלח לה, אלא ותמלא לבה שמחה עד גדותיו על הבן היקר שלה, שיעשה בעזרת ה' סיים מסכת. ואז, מתוך שמחה של מצוה, תברך "שהחיינו" על השמלה החדשה. היא קפלה את השמלה, הכניסה אותה לתוך שקית הנזיר והניחה אותה בארון למשמרת. ותוך כדי כך התפללה על יצחק שלה, שיהיה תלמיד חכם. היו אלה תפלות שהתפללה אמא כשבשלה לילד שלה אוכל, כשגזרה את הסוּדָר שלה ותפרה לו ממנו מעיל. וגם עכשו, כששמרה את השמלה. אותן תפלות התפלל גם אבא, שהסתובב בין הכפרים להביא לביתו אוכל. אותן תפלות לוו את הנער כל השנים, עד שהגיע להיות גאון רבי יצחק הוטנר הפחד יצחק. בנוסף לתפלות העיד הגאון, כי מעשה אמו השפיע עליו רבות וגרם לו לנצל את זמנו בלמוד התורה הקדושה וזכה להעפיל. זכותו יגן עלינו אמן. (מתוך העלון פניני הצדיקים בשינויים קלים).